

**SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI
GMINNEGO PROGRAMU WSPIERANIA
RODZINY W GMINIE CHEŁMŻA

ZA ROK 2024**

Przygotowała: Anna Bykowska -Kierownik GOPS

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chełmży w 2024 roku realizował założenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Chełmża na lata 2024-2026 przyjętego Uchwałą Nr VI/41/24 Rady Gminy Chełmża z dnia 26 sierpnia 2024 r.

Obowiązek uchwalenia i realizacji powyższego programu wynika z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2024 r., poz. 177), natomiast złożenie sprawozdania z realizacji, z art.179 ww. ustawy.

Głównym celem realizowanego Programu Wspierania Rodziny na lata 2024-2026 jest wielopłaszczyznowe wspieranie rodzin z terenu gminy w prawidłowym wypełnianiu ich funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz doskonalenie współdziałania pomiędzy instytucjami jak i podmiotami działającymi na rzecz dziecka i rodzin. Ponadto celem programu jest też polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, wzmocnienie lub też przywrócenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie patologii społecznej, zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka.

Nowy system skierowany do rodzin ma za zadanie wzmocnić wsparcie dysfunkcyjnej rodziny biologicznej dziecka, a zdecydowanie ma ograniczyć liczbę dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej (zarówno w pieczy rodzinnej jak i w pieczy instytucjonalnej). W świetle ustawy obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz organach administracji rządowej.

Obowiązek, o którym mowa powyżej, jednostki samorządu terytorialnego realizują przy współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi (kuratorami), Policją, instytucjami oświaty, podmiotami leczniczymi, a także organizacjami społecznymi.

Realizacja programu na terenie gminy

Wspieranie rodzin

Rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej oraz przejawiającym trudność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chełmży, zapewniał wsparcie zgodnie z zadaniami zawartymi ww. programie. Na ich realizację składały się wszelkie działania związane z prowadzeniem przez pracowników socjalnych pracy socjalnej, zapewnieniem wsparcia ze strony asystenta rodziny oraz

świadczeniu specjalistycznego poradnictwa. Ponadto wśród rodzin, które zmagają się z trudną sytuacją życiową, zapewniano wsparcie finansowe.

Pracownicy socjalni tut. Ośrodka w swojej codziennej pracy kładą nacisk na rozpoznanie sytuacji danej rodziny i szybką interwencję w rodzinach zagrożonych kryzysem, współpracując w tym zakresie z placówkami oświatowymi, kuratorami Sądu Rejonowego w Toruniu, policją, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, służbą zdrowia, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Toruniu oraz innymi podmiotami pracującymi na rzecz rodziny.

Praca z rodziną

W art. 8 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, został określony zakres przedmiotowy wsparcia, jakiego należy udzielić doświadczającej i przeżywającej trudności rodzinie w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Do najważniejszych postulatów należących do realizacji działań zawartych w przedmiotowej ustawie, zaliczają się działania polegające na:

- analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie,
- wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
- rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
- podniesienie świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
- pomocy w integracji rodziny,
- przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
- dążeniu do reintegracji rodziny.

Praca z rodziną realizowana przez pracowników socjalnych tut. Ośrodka, odbywała się na zasadzie dobrowolności. Wspieranie rodziny prowadzone było za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Pracownicy odpowiedzialni za jej realizację zobowiązani byli do analizowania sytuacji rodziny, z zachowaniem szczególnej uwagi, na dzieci w niej przebywające oraz podejmowania ewentualnych działań w sytuacji podejrzenia nieprawidłowości, co w konsekwencji doprowadzało do przydzielenia rodzinie asystenta rodziny. Cenne uwagi względem rodzin tut. Ośrodek przy współpracy otrzymywał od pedagogów ze szkół, które były brane również pod uwagę.

Przydzielenie rodzinie - asystenta rodziny

W przypadku, gdy Ośrodek uzyska informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza wywiad środowiskowy na zasadach określonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej dokonując analizy sytuacji rodziny. Jeżeli z analizy wynika konieczność przydzielenia asystenta rodziny, pracownik socjalny występuje z wnioskiem do kierownika Ośrodka o przydzielenie asystenta rodzinie. Do współpracy z asystentem rodziny może również zobowiązać rodzinę Sąd Rodzinny, na mocy wydanego postanowienia. Asystent rodziny pracuje z rodziną w ramach zadaniowego czasu pracy, co umożliwia dostosowanie czasu pracy do indywidualnych potrzeb rodziny. Jego działania nie mogą się łączyć z obowiązkami pracownika socjalnego na terenie gminy, nie może również prowadzić postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę. Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub w miejscu wskazanym przez rodzinę.

Do podstawowych działań asystenta rodziny należy:

- opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym,
- opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej,
- udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, prawidłowego wychowania i opieki nad dziećmi, troski o edukację i rozwój dzieci, dbałość o zdrowie i poprawną realizację działań prozdrowotnych oraz prawidłowe gospodarowanie budżetem domowym,
- udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych oraz wszelkich zaistniałych trudności wychowawczych z dziećmi,
- wspieranie rodziny zagrożonej wykluczeniem społecznym poprzez zmianę stosunku osób w rodzinie do własnej sprawczości, podniesienie samooceny i wzbudzanie wiary we własne siły,
- wspieranie aktywności społecznej rodzin,
- motywowanie członków rodziny do podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej,

- podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin,
- prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci,
- dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku i przekazywanie jej oceny Kierownikowi Ośrodka,
- monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną,
- sporządzanie na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach,
- współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny,
- współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą diagnostyczno-pomocową na podstawie przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną,
- udział w posiedzeniu zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w placówce.

Mając na uwadze dobro rodziny i dziecka, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Chełmży w 2024 r., po długich i intensywnych poszukiwaniach na lokalnym rynku pracy zatrudnił asystenta rodziny. Wsparciem asystenta objętych zostało 14 rodzin, w których to przebywał łącznie 79 osób, w tym 51 małoletnich dzieci. Wśród ww. rodzin, 6 rodzin zobowiązanych było do współpracy z asystentem na podstawie wydanego postanowienia przez sąd.

Charakterystyka rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w 2024 roku

L.p.	Wyszczególnienie	Wykonanie
1.	Liczba rodzin korzystających z usług asystenta rodziny, z tego:	14
	• do 3 miesięcy	14
	• powyżej 3 miesięcy do 12 miesięcy	0
	• powyżej roku	0
2.	Liczba rodzin zobowiązanych przez sąd do współpracy	6
3.	Liczba rodzin objętych kuratelą sądową	6
4.	Liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny, w tym:	51
	• dzieci od 0 do 3 roku życia	4

	• dzieci od 4 do 6 roku życia	10
	• dzieci od 7 do 13 roku życia	27
	• dzieci od 14 do 16 roku życia	6
	• dzieci od 17 do 18 roku życia	4
	Ze względu, że asystent rozpoczął pracę w Ośrodku z dniem 14.10.2024 r. praca asystenta z rodzinami miała charakter ciągły. Z nikim nie zakończono współpracy	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS Chelmeża

W rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny prowadzone były następujące działania:

1. Udzielenie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego:

- instruktaż prawidłowego sprzątania mieszkania (z podziałem obowiązków na wszystkich członków rodziny),
- trening kulinarny (zasady zdrowego odżywiania),
- trening kompetencji w zakresie dbania o zdrowie (edukacja i trening w zakresie profilaktyki zdrowotnej i higieny, zasady pielęgnacji dzieci),
- edukacja w zakresie gospodarowania budżetem rodziny (analiza, planowanie i monitorowanie dochodów i wydatków, nabywanie umiejętności racjonalnego gospodarowania środkami finansowymi poprzez określenie stopnia ważności potrzeb), niebezpieczeństwa (zobowiązania wynikające z podjęcia pożyczki gotówkowej, zakupów na raty, korzystania z kart kredytowych) itp,
- edukacja w zakresie oszczędzania gospodarowania mediami (sposób oszczędzania wody, prądu, segregacji śmieci) itp.,
- edukacja w zakresie umiejętności i uprawnień w celu pozyskania dodatkowych dochodów,
- pomoc w załatwieniu spraw urzędowych,
- nauka wzajemnego szacunku,

2. Udzielanie wsparcia dzieciom w rozwiązywaniu trudności edukacyjnych:

- współpraca z kadrą szkolną w zakresie poszukiwania możliwości pomocy i właściwego wsparcia dla ucznia,
- wspólne spędzanie czasu wolnego ukierunkowane na rozwijanie zainteresowań ucznia,

- współpraca ze środowiskiem rodzinnym ucznia.
3. Udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych:
- podczas pracy z rodziną zbierane są informacje o jej sytuacji rodzinnej, środowisku wychowawczym, problemach i dotychczasowych próbach ich rozwiązania. Na tej podstawie zbierane są indywidualne plany pracy z rodziną obejmujące między innymi wskazania dotyczące możliwości ubiegania się o wsparcie finansowe,
 - wzmocnienie rodziców w celu nabycia przez nich prawidłowych umiejętności opiekuńczo-wychowawczych w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, stosowania właściwych metod wychowawczych, konstruktywnego rozwiązywania konfliktów, prawidłowej komunikacji w rodzinie, rozpoznawanie problemów i potrzeb rozwojowych dziecka, organizacja czasu wolnego dla rodziny i dziecka.
4. Udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych:
- możliwość indywidualnych spotkań i konsultacji psychologicznych z psychologiem (w szkole, w ośrodku pomocy lub w Powiatowym Centrum Rodziny),
 - poprawa wzajemnej komunikacji w relacji rodzic-dziecko (rozmowy o prawidłowym komunikowaniu się),
 - trening asertywności i budowaniu własnej wartości.
5. Udzielenie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych:
- działania na rzecz integracji rodziny (edukacja w zakresie wspólnego spędzania czasu przez rodzinę+),
 - wdrażanie metod nagradzania i karania (bez stosowania przemocy, tworzenie karty dobrych min),
 - motywowanie do aktywnego uczestnictwa w życiu szkolnym dziecka, utrzymanie systematycznego kontaktu ze szkołą dziecka,
 - kontakt z kuratorem, pedagogiem, wychowawcą, dzielnicowym.
6. Wspieranie aktywności społecznej rodziny:
- zachęcanie, motywowanie do czynnego udziału w życiu społeczności lokalnej, np.: festynach, imprezach kulturalnych organizowanych na terenie gminy,
7. Udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów zdrowotnych dzieci i rodziców:

- edukację w zakresie profilaktyki zdrowotnej (udzielanie informacji o potrzebie chodzenia do stomatologa, okulisty, dermatologa, lekarza rodzinnego),
 - mobilizację do przeprowadzenia regularnych badań profilaktycznych.
8. Motywowanie członków rodziny do podnoszenia kwalifikacji i kompetencji zawodowych:
- diagnoza predyspozycji zawodowych,
 - motywowanie do aktywnego kontaktu z Urzędem Pracy w Chełmży.
9. Udzielanie pomocy w poszukiwaniu i utrzymaniu pracy zarobkowej:
- pomocy przy pisaniu CV, listu motywacyjnego,
 - przygotowanie do rozmowy kwalifikacyjnej,
 - motywowanie do utrzymania pracy przez rozmowy wspierające.

Przedstawione zadania asystenta rodziny są zgodne z przepisami ustawy o wspieraniu rodziny oraz realizowanym programem i polegają na prowadzeniu pracy z rodzinami, u których występuje wiele sprzężonych problemów. Do głównych należą: niskie umiejętności opiekuńczo-wychowawcze oraz prowadzenia gospodarstwa domowego, uzależnienia, bezrobocie, wyuczona bezradność, depresje.

Realizując swoje zadania asystent rodziny dokłada wszelkich starań ze swojej strony, aby zapewnić wsparcie rodzinom, a wszelkie jego działania mają na celu rozbudzać w członkach rodziny poczucie akceptacji i zrozumienia. Trudności z jakimi zmagają się rodziny objęte wsparciem ze strony asystenta są różnorodne. Praca asystenta rodziny ma charakter profilaktyczny, którego głównym celem jest zapobieganie rozwojowi ukształtowanych, destrukcyjnych wzorców wychowawczych oraz kształtowaniu nowych, prawidłowych umiejętności, dających możliwość dostrzeżenia potrzeb dzieci. Wypracowanie nowych metod opiekuńczo-wychowawczych jest procesem długoterminowym. Asystent w tym zakresie pełni rolę przewodnika. Wytworzenie wzajemnej relacji wymaga od asystenta rodziny ogromnej czujności i ostrożności, zwłaszcza w sytuacji, gdy istnieje podejrzenie krzywdzenia dzieci. Dlatego asystent, w bardziej skomplikowanych sytuacjach współpracuje z instytucjami mającymi na celu zapewnienie kompleksowej pomocy całej rodzinie.

Podstawowym działaniem mającym na celu niesienie pomocy rodzinie jest umiejętność diagnozowania środowiska rodzinnego oraz występujących w niej nieprawidłowości. Aby móc kompetentnie realizować te zadania, gminy zostały zobowiązane do tworzenia możliwości

podnoszenia kwalifikacji pracowników. Zarówno asystent rodziny jak i pracownicy socjalni w roku 2024 uczestniczyli w następujących szkoleniach i kursach:

- „Asertywna komunikacja i stawienie granic”
- „Terapia poznawczo-behawioralna”
- „Trening umiejętności społecznych u dzieci i dorosłych ze zaburzeń autystycznych”
- „Terapia zajęciowa”
- „Rewalidacja i terapia dziecka ze spektrum autyzmu w wieku przedszkolnym – praktyczne wskazówki”
- „Zadania gminy w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych- funkcjonowanie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych”
- „Trening odporności i siły psychicznej”
- „Przeciwdziałanie przemocy domowej- Z pomocą rodzinie”
- „Zaburzenia więzi”
- „Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej”

Odbyte szkolenia umożliwiły pozyskanie cennej wiedzy, która wpłynęła na jakość wykonywanej pracy, a tym samym dała możliwość uzyskania lepszych efektów podczas podejmowania czynności, których celem było zapewnienie pomocy w pokonywaniu życiowych trudności.

Wydatki związane z wynagrodzeniem asystenta rodziny

Asystent rodziny został zatrudniony w ramach zawartej umowy o pracę, na pełen etat. Część wynagrodzenia asystenta, została pokryta z budżetu gminy, zaś część z budżetu państwa, w ramach otrzymanej dotacji na sfinansowanie wynagrodzenia dla asystenta ze środków Funduszu Pracy na realizację „Rządowego programu Asystent rodziny w 2024 r.” oraz otrzymanej dotacji na dofinansowanie wynagrodzeń pracowników jednostek wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na 2024 r.

Łączne koszt wynagrodzenia asystenta wraz z innymi kosztami (szkoleniem, delegacjami, materiałami papierniczymi, itp.) wyniósł:

18.798,71 zł, z czego:

- 10.504,33 zł stanowiły koszty z budżetu gminy

- 8.294,18 zł stanowiły koszty z budżetu państwa.

Koszty związane z współfinansowaniem pobytu dziecka w rodzinach zastępczych, rodzinnym domu dziecka

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej reguluje również kwestię finansowania opłat związanych z pobytem dziecka w rodzinnej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej. Gmina ze względu na miejsce zamieszkania dziecka (nie miejsca zameldowania) wspólnie z powiatem ponosi koszty jego pobytu w pieczy zastępczej.

W 2024 r. gmina Chełmża współfinansowała pobyt za 22 dzieci przebywających w pieczy zastępczej, z których to:

- 7 dzieci przebywało w rodzinach spokrewnionych,
- 2 dzieci przebywało w rodzinach niespokrewnionych,
- 10 dzieci przebywało w niezawodowych rodzinach zastępczych,
- 3 dzieci przebywało w rodzinnych domach dziecka.

Łączny koszt poniesiony przez gminę w związku z umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej za 2024 rok wyniósł 94.071,06 zł.

Podsumowanie

Pomoc rodzinie borykającej się z trudnościami związanymi z opieką i wychowaniem dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci, może być osiągnięta przez współpracę przedstawicieli wszystkich instytucji i podmiotów oraz organizacji pozarządowych działających na rzecz dziecka i rodziny.

Zawarte w programie propozycje były realizowane w roku 2024 w toku bieżącej pracy jednostek odpowiedzialnych i zaangażowanych w udzielaniu pomocy rodzinie.

Ze sprawozdania wynikają następujące kierunki działań:

- kładzenia nacisku na utrzymanie dzieci w ich naturalnym środowisku poprzez wzmocnienie działań profilaktycznych, doskonalenie metod pracy z rodziną, realizowanie różnych form pomocy rodzinie,
- dalsza współpraca pomiędzy instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz dziecka i rodziny,
- kontynuacja zatrudnienia asystenta rodziny, którego zadaniem jest wzmocnienie rodziny poprzez prowadzenie systematycznej, bezpośredniej pracy z rodziną.

Nadrzędnym celem realizowanych zadań jest zapewnienie każdej rodzinie kompleksowego, spójnego i zintegrowanego wsparcia, które przyczyni się do jej rozwoju: psychicznego, społecznego, kulturalnego oraz materialnego.